

TÜRKİYE’DE ULUSAL NOTA YAYINCILIĞI VE MÜZİK KİTAPLARI: 2011’E GİRERKEN GENEL DURUM, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Doç.Dr. Süleyman Tarman*

Kocaeli Üniversitesi GSF.
Müzikoloji Semp. Bildirisi
24 Şubat 2011, Kocaeli

Bu bildiri, Türkiye’de 2011 yılı başlarında halen dağıtımı/satışı yapılan notalar ve müzik kitapları araştırılarak hazırlanmıştır. Bu materyaller sadece Türkiye’de basılan yayınlardır. Türk besteci ve Türk yazarlarına ait olsa bile, yurt dışında basılan yabancı yayınlar araştırmanın kapsamı dışındadır. Bu sınırlılık içinde aşağıdaki konular ele alınacaktır.

- I. Bir akademisyenin yayıncılık öyküsü
- II. 2011 yılı başlarında Türkiye’deki nota ve müzik kitapları
- III. Türk bestecilerine ilişkin yayınlar
- IV. Basım maliyeti, telif hakları, dağıtım konuları
- V. Sorunlar ve çözüm önerileri

I. Bir Akademisyenin Yayıncılık Öyküsü

İlk kitabımı değerli meslektaşım Yakup Kıvrak ile birlikte 1999 yılında Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde orkestra derslerine girerken yayınladık. Bu kitap “Gençlik Orkestraları için Dağarcık” adını taşıyordu. Bu kitap zorunlu bir ihtiyacı gidermek amacıyla yayınlandı. Orkestra derslerine girerken, öğrencilerin çalgı çalmaktan çok; el yazması, fotokopinin fotokopisi olan notaları okumaya çalışmakla zaman geçirmeleri ve her seferinde nota sehparlarından yerlere uçuşan notaları toplamaya çalışmalarını fark etmemiz üzerine kitabı yayınlamaya karar verdik. Kitap diğer okullar tarafından büyük ilgiyle karşılandı ve meslektaşlarımız bizden kitap istemeye başladı. Çünkü daha önce böyle bir kitap basılmamıştı ve bütün okulların böyle bir kitabı ihtiyacı vardı. Daha sonra Ertuğrul Sayın adındaki “Yurt Renkleri” yayınevi sahibi gelerek kitaplarımızı dağıtmayı önerdi. Biz bununla gerçekten başa çıkamaz olmuştuk. Amacımız ticari kazanç sağlamak değildi ancak sonuçta bir basım maliyeti vardı. Kitapları göndermek, ödemeyi almak, tüm bunlar için onca işin arasında zaman ayırmak zordu. Bu nedenle teklifi kabul ettik ve elimizdeki bütün kitapları verdik. Söz konusu şahıs bizden başka, Muammer Sun, Ali Uçan ve Suna Çevik hocalarımızın da kitaplarını basıp dağıtıyordu. Bizler kendisinden tek bir kuruş bile alamadık ve dolandırıldık.

2004 yılı başında basıma hazır üç tane kitabım vardı. Sayısız yayıncıyla görüştüm. Çoğu “senin kitaplarını basmaktansa yemek kitabı basmayı tercih ederim” yaklaşımındaydı. Sonunda bir yayıncı kabul etti, ancak 2 sene sonra yayınlamak şartıyla. Çünkü o sıralar başka bir kitabın yayınıyla uğraştığını ve ancak onu bitirdikten sonra basabileceğini söyledi. 2006 yılı geldiğinde basıma hazır kitaplarımdan birinin dosyasını istedi. Bir aylık incelemenin ardından, örnek çıktının üzerinde sanki bir alan uzmanıymışçasına yapmış olduğu “aşağılayıcı eleştiriler” ve düzeltmelerle birlikte kitabımı bana iade ederek basamayacağını söyledi. Oysa kitap, üniversitemin yayın kurulundan ve hakem değerlendirmesinden geçerek “yayınlanabilir değerde akademik/bilimsel kitap” unvanını iki sene öncesinden almıştı.

* Ondokuz Mayıs Üniv. Eğt.Fak. GSEB.MEABD. – str@muzikegitimcileri.net

Bu durum karşısında, kendi kitabımı kendim yayınlamaktan başka şansım olmadığını gördüm. Çaresiz 2006 yılı eylülünde “Müzik Eğitimi Yayınları” adıyla ilk üç kitabımı bastım. Ancak iş basımla bitmiyordu, en büyük sorun kitapların dağıtımınıydı. Bunu çözmek için de yine Türkiye’nin, ilk ve tek internet üzerinden satış yapan müzik kitapçısı olan “MuzikKitaplari.com”u kurdum . Önceleri amacım sadece kendi kitaplarımı dağıtmaktı ama sonradan gelen yoğun istek üzerine, Türkiye’de satışı yapılan bütün kitapları buraya koymaya karar verdim. Bugün burada 500’den fazla kitaba ve müzik yazılımlarına Türkiye ve Avrupa’nın her yerinden 24 saat boyunca ulaşılabilir. 2006’da üç kitapla başladığım yayıncılık serüvenimi ise 2011 yılı başında “Müzik Eğitimi Yayınları”na ait 25 özgün kitapla devam etmekteyim. Bir akademisyen olarak tüm bu işleri hem zaman hem de ticari bakımdan yapmam oldukça güç olduğu için, şuanda bütün faaliyetler bir şirket çatısı altında ticari olarak sürdürülmektedir.

II. 2011 Yılı Başlarında Türkiye’deki Nota ve Müzik Kitapları

Bu bölümdeki veriler, Ankara’da bulunan ve Türkiye’nin önde gelen kitap dağıtımçılarından biri olan “Dost Dağıtım” firmasından elde edilmiştir. Tablo 2.1’de alfabetik sırayla en az iki yayını bulunan yayınevlerine yer verilmiş, tek bir kitabı olan yayınevleri, Kültür Bakanlığı ve TRT gibi kamu kuruluşları, MÜZED ve Andante gibi aylık dergiler ile diğer süreli yayınları kapsam dışı bırakılmıştır. 30. sırada yer alan “Kendi” yayınevi, bir yayınevinin adını değil, kitabını kendi basan yazarları ifade etmektedir.

Tablo 2. 1. 2011 yılı Başlarında Türkiye’deki Nota ve Müzik Kitaplarının Sayısal Durumu

S.No	Yayınevi	Kültür	Nota	Toplam	S.No	Yayınevi	Kültür	Nota	Toplam
1	Agora	3		3	30	Kaynak	3		3
2	Alfa		10	10	31	Kendi		47	47
3	Alkım		4	4	32	Kırmızı Kedi	2		2
4	Arkadaş		15	15	33	Kıta		2	2
5	Ayrıntı	5		5	34	Kıvılcım		2	2
6	Bağlam	11		11	35	Kubbealtı	2		2
7	Bemol		60	60	36	Maya	4		4
8	Bileşim	2		2	37	Müzik Ans.	10		10
9	Boyut	3		3	38	Müzik Eğt.Yay	5	21	26
10	Can	6		6	39	Merkez	2		2
11	Cumhuriyet	2		2	40	Metis	3		3
12	Dergah	3		3	41	MMA	4		4
13	Doğan	6		6	42	Nota		20	20
14	Dost	10		10	43	Ötüken	5		5
15	Dünya	2		2	44	Özgür	1	1	2
16	EKSM		2	2	45	Pan	100		100
17	Epilog	1	5	6	46	Pegem	3		3
18	Everest	4		4	47	Pencere	2		2
19	Evrensel	3	5	8	48	Portemem		23	23
20	Ezgi		7	7	49	Remzi	2		2
21	Geçit		2	2	50	Say	1	5	6
22	Heyam		2	2	51	Senfoni		34	34
23	İletişim	3		3	52	SCA	34	13	47
24	İnkılap		15	15	53	Seyahan	2		2
25	İşbank	3		3	54	Sun	6	10	16
26	İşbilen		2	2	55	Ürün	3		3
27	Kabalıcı	3		3	56	Versus	2		2
28	Kapı	2		2	57	Yapı Kredi	8		8
29	Kastaş	3		3		Toplam	279	306	585

Tablo 2.1 incelendiğinde 2011 yılı başında ülkemizde müzikle ilgili 279 tane kültür (düz metin) kitabı ve 306 tane de nota kitabı olmak üzere toplam 585 yayının satışta bulunduğu ya da dağıtımının yapıldığı görülmektedir. Aynı tablodan, müzikle ilgili en az iki yayını bulunan 57 yayinevi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. 2. En Çok Kültür Kitabı Yayınlayan İlk 10 Yayıncı ve Kitap Sayısı

S.No.	Yayınevi	Kitap Sayısı
1	Pan	100
2	SCA	34
3	Bağlam	11
4	Dost	10
5	Müzik Ans.Yay.	10
6	Yapı Kredi	8
7	Can	6
8	Doğan	6
9	Sun	6
10	Müzik Eğt. Yay.	5

Tablo 2.2 de müzikle ilgili kültür (düz metin) kitapları basan ilk 10 yayinevine yer verilmiştir. Bunların başında 100 kitap ile 1986 yılında kurulan Pan Yayıncılık yer almaktadır. Pan Yayıncılık başlangıçta her ne kadar sadece müzik konulu kitaplar yayınlamak amacıyla kurulmuş olsa da, ilerleyen yıllarda, sadece müzik kitaplarının bir yayinevinin yaşamını sürdürmesine yeterli olamaması nedeniyle başka kitaplar da yayınlamak zorunda kalmıştır.

Tablo 2. 3. En Çok Nota Yayınlayan İlk 10 Yayıncı ve Kitap Sayısı

S.No.	Yayınevi	Kitap Sayısı
1	Bemol	60
2	Kendi Yayını	47
3	Portemem	23
4	Müzik Eğt.Yay.	21
5	Nota	20
6	Arkadaş	15
7	İnkılap	15
8	SCA	13
9	Sun	10
10	Alfa	10

Tablo 2.3 de nota kitapları basan ilk 10 yayinevine yer verilmiştir. Bunların başında 60 kitap ile Bemol Müzik Yayınları yer almaktadır. İkinci sırada ise 47 kitapla, kitabını kendi kendine basan yazarlar yer almaktadır. Bu yazarların kitaplarının satışı ve dağıtımı çeşitli müzik evlerince ya da dağıtımcılar tarafından yapılmaktadır.

Tablo 2. 4. Konusu Sadece Müzik Olan Ulusal Yayınevleri ve Kitap Sayısı

S.No	Yayınevi	Kuruluş	Kültür	Nota	Toplam
1	Bemol Müzik Yayınları	1990	-	60	60
2	Müzik Eğitimi Yayınları	2006	5	21	26
3	Portemem Müzik Eğt. Malzemeleri	2006	-	23	23
4	Nota Yayıncılık	2005	-	20	20
5	Sun Yayıncılık	2004	6	10	16

Tablo 2.4 de sadece müzikle ilgili yayın yapan yayınevlerine yer verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere 2011 yılı başlarından ülkemizde müzik yayınevi olarak adlandırabileceğimiz sadece 5 yayınevi bulunmaktadır. Bunlardan en eskisi olan ve 1990 yılında kurulan Bemol Yayınları; daha çok popüler müzik, Nota Yayıncılık daha çok halk müziği ve pop müzik, Müzik Eğitimi Yayınları; piyano, keman, ses eğitimi, çello, viyola, gitar ve kültür kitapları, Portemem Müzik Eğitim Malzemeleri; daha çok yurt dışındaki edisyonları Türkiye’de resmi lisanslı ve tıpkı basım olarak, Sun Yayıncılık ise daha çok Muammer Sun’a ait eserleri yayınlamaktadır.

III. Türk Bestecilerine İlişkin Repertuvar Nitelikli Yayınlar

Tablo 3.1 de Türk bestecilerine ilişkin repertuvar nitelikli yayınlara yer verilmiştir. Metot niteliğindeki yayınlar bu kapsamın dışında bırakılmıştır. Bu materyaller, bildirinin hazırlandığı tarih itibarıyla halen satışta olan ve dağıtımı yapılan yayınlardır.

Tablo 3.1 Türk Bestecilerine İlişkin Repertuvar Nitelikli Yayınlar

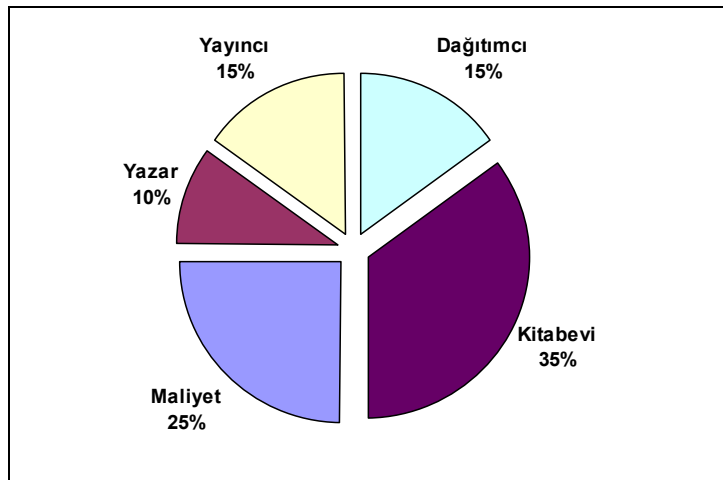
Çalgı	Besteci Adı	Eser Adı	Materyal	Yayınevi
Piyano	İlhan Baran	Çocuk Parçaları	Kitap	Sun
	Ulvi Cemal Erkin	Duyuşlar	Kitap	Sun
	Çetin Işıközlü	Çocuk Dünyası	Kitap	Sun
Şarkı / Ses	Muammer Sun	Şarkı Demeti	Kitap	Sun
	Muammer Sun	Kır Çiçekleri	Kitap	Sun
	Muammer Sun	Koro Dağarcığı	Kitap	Sun
	Muammer Sun	Piyano Eşlikli Çocuk Şarkıları -10 ad.	Yaprak Nota	Sun
	Adnan Atalay	Polifonik Koro için 10 Parça	Kitap	Müzik Eğitimi
	Cansevil Tebiş	Orff Eşlikli Çocuk Şarkıları	Kitap (CD’li)	Müzik Eğitimi
	Yakup Kıvrak	Sevgiler Olsun	Kitap (CD’li)	Müzik Eğitimi
	S.Tarman-Y.Durak	Yeni Nesil Çocuk Şarkıları	Kitap (CD’li)	Müzik Eğitimi
	Salih Aydoğan	Koro Şarkıları ve Türküler	Kitap	Arkadaş
	Ayça Nur Kip Akyol	Yaşa Müzik	Kitap	Kök
	S.Bilgin-G.Saraç	Çocuk ve Gençlik Şarkıları	Kitap (CD’li)	Kendi Yayını
	Sefai Acay	Ezgi Yumağı	Kitap (CD’li)	Kendi Yayını
	Sefai Acay	Mavi Bilye	Kitap (CD’li)	Kendi Yayını
	Saip Egüz	Piyano Eşlikli Halk Türküleri	Kitap	Kendi Yayını
	B.Görsev-S.Özgöl	Saklı Müzik Sandığı	Kitap (CD’li)	Kendi Yayını
	S.Köse-O.Akyıldız	Şiirden Şarkıya	Kitap (CD’li)	Kendi Yayını
Gitar	Ertuğ Korkmaz	Three Anatolian Songs	Yaprak Nota	SCA Vakfı

	Ertuğral Bayraktar	6 Anatolian Pieces	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	İstemihan Tavioloğlu	Turkish Song	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Misak Toros	3 Miniatures	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Misak Toros	5 Preludes	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Muammer Sun	3 Pieces	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Savaş Çekirge	3 Pieces	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Turgay Erdener	Loneliness	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Turgay Erdener	3 Folk Tunes	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Turgay Erdener	5 Grotesques	Yaprak Nota	SCA Vakfı
	Zekeriya Kaptan	Haydar Haydar	Yaprak Nota	Müzik Eğitimi
Keman	Mehmet Efe	Keman ve Piyano için Türk Ezgileri	Kitap (CD'li)	Müzik Eğitimi
	Şinasi Çilden	İki Keman için Anadolu Ezgileri	Kitap	Müzik Eğitimi
Viyola	Aytekin Albuz	Viyola için Makamsal Dağarcık	Kitap	Kendi Yayını
Çello	Şinasi Çilden	İki Viyolonsel için Anadolu Ezgileri	Kitap	Müzik Eğitimi
Orkestra	Muammer Sun	Yurt Renkleri: Orkestra için Suit	Kitap	Sun

Tablo 3.1 incelendiğinde Türk bestecilerine ait repertuar nitelikli yayınların, piyano için 3 tane, ses için 16 tane, gitar için 11 tane, keman için 2 tane, viyola, çello ve orkestra de için 1'er tane olduğu görülecektir. Tabloya bakarak, Türk bestecilerine ait repertuar nitelikli yayınların en fazla ses ve gitar için yapıldığı söylenebilir.

IV. Basım Maliyeti, Telif Hakları, Dağıtım Konuları

Müzik kitaplarının ya da notaların basılması konusu için en başında gelen ve en kolay kısmıdır. Basıma hazır bir kitap kısa sürede bir matbaa da basılabilir. Ancak için zor kısmı bundan sonra başlamaktadır. Basım sonrasında kitabın hedeflenen kitleye/alıcılara ulaşabilmesi için mutlaka bir dağıtımçıya ihtiyaç bulunmaktadır. İşte bu noktada çeşitli sorunlar baş göstermektedir. Bu konu kitabın satış fiyatını ve buna bağlı olarak telif haklarını doğrudan etkilemektedir. Dağıtımçı firmalar, müzik kitaplarını etiket fiyatının % 50 altında bir indirimle yayınevinden satın almaktadırlar. Müzik kitabı haricindeki diğer kitaplarda bu oran %40'dır. Sektörden kazanç sağlayan kişi ya da kurumların kazanç dağılımı Şekil 4.1'de açıklanmıştır.

Şekil 4. 1 Kitap Fiyatını Oluşturan Sektörel Kazançların Dağılımı

Şekil 4.1’de görüldüğü üzere bir kitabın satış fiyatı üzerinden yazar %10, yayıncı %15, dağıtımçı %15 ve kitapevleri ise %35 kazanç sağlamaktadır. Pastanın büyük kısmı, kitabı son kullanıcıya ulaştıran kitapevlerine kalmaktadır. İşte bir kitabın satış fiyatı, yukarıdaki oranlara göre belirlenmektedir.

IV. Sorunlar ve Çözüm Önerileri

1. Fotokopi Konusu

Ülkemizde, özellikle nota türündeki yayınların önündeki en büyük engel fotokopi konusudur. Bu notaların ana tüketicisi, mesleki ve amatör müzik eğitimi kurumlarındaki öğretmenler ve öğrencilerdir. Geçmiş yıllarda ülkemizde basılan nota sayısı az olduğu için özellikle yurt dışından getirilen yabancı çalgı metotları zorunlu olarak fotokopi yapılmakta idi. Bu durum ülkemizde önüne geçilemez bir fotokopi alışkanlığına yol açmıştır. Ancak günümüzde ulusal yayınların sayısının giderek artmasına karşın, özellikle öğretmenlerimiz fotokopi alışkanlığından vaz geçememişlerdir. Bilindiği üzere başta notalar olmak üzere telif hakkı gerektiren her türlü ürünün (kitap, film vb.) kopyalanması yasaktır ve 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu” ile koruma altına alınmıştır. Ne yazık ki bu yasağa çok az sayıda duyarlı insan uymaktadır.

Yılların deneyimiyle bir kitap yayınlayan, kitabından zaten ve sadece %10 kazanç sağlayan yazar ile kitabı yayınlamak için sermaye koyan ve sadece %15 kazanan yayıncılar bu işten en zararlı çıkanlardır. Bu durumda siz bir yazar ya da yayıncı olsanız bunu bile bile böyle bir işe girişir misiniz? İşte bu noktada yapılacak en önemli şey özellikle ulusal yayınların fotokopi yapılmasının önüne geçmektir. Değerli hocamız Muammer Sun, kendi yayınevini kurarak yayıncılık hayatına adım attığında bütün kitaplarına şu ifadeyi eklemiştir: “Fotokopi, Türk müzik eğitimin önündeki en önemli engeldir. Bu yayınların artarak sürmesini istiyorsanız lütfen fotokopi yapmayınız, yaptırmayınız!”. Bu ifade bugün benim kendi yayınlarımda da yer almaktadır. Yayıncılık yaşamıma ilk başladığımda, yeni basılan kitaplardan öğretmenleri haberdar etmek amacıyla birer tane ücretsiz tanıtım kitabı gönderiyordum. Sonradan öğrendim ki gönderdiğim kitaplar fotokopi yapılıyor, zorunu olarak buna son verdim.

Öte yandan fotokopinin yapıldığı yerler olan kırtasiyeler ve belki okul kantinleri, notaların fotokopi yapılmaması konusunda uyarılmalı ve denetlenmelidir. Yurt dışında bir notayı kırtasiyeye götürüp kopyalamak istediğinizde bunun yasal olmadığını söyleyerek sizi geri çevirmektedirler. Telif haklarının korunması ve yayınların sayısının artması doğrudan buna bağlıdır.

2. Kitaplara %20 İndirimle Sahip Olma

Nota kitapları ve çalgı metotlarını kitapçılardan almak yerine, toplu olarak doğrudan yayınevinden istemenin birçok avantajı vardır. Örneğin öğrenciler kitaplara %20 indirimle, öğretmenler ise aynı kitaba ücretsiz olarak sahip olmakta ve bu toplu siparişlerin kargo bedelleri yayınevleri tarafından karşılanmaktadır. Bu nedenle, özellikle bütün sınıfın toplu olarak kullanacağı ders kitaplarında bu yöntemin izlenmesi herkesin çıkarınadır.

3. Sadece Müzik Kitapları Dağıtımını Yapan Firmalar

İngiltere’de “Music Sales”, Amerika’da -halen benim de dağıtımıcım olan- “World Wide Music Services” gibi sadece müzik kitaplarının dağıtımını yapan firmalar vardır. Konuya günlük yaşamdan bir örnekle daha da açıklık kazandırmak yerinde olur. Geçmişte sebze ve meyveleri manavdan, et ürünlerini kasaptan, ekmeği fırından alırdık. Ancak günümüzde daha çok zaman sıkıntısı nedeniyle çoğumuz, hepsini bir arada bulabileceğimiz marketleri tercih ediyoruz. Bunu neden yapıyoruz, marketi neden tercih ediyoruz? Kuşkusuz hepsini bir yerde ve bir arada bulabileceğimiz için.

İşte bu noktada yurt dışında olduğu gibi, ülkemizde de sadece müzik kitaplarının dağıtımını yapan dağıtımçı firmalar kurulmalıdır. Böylece gerek kitabını kendi basan yazarlar, gerekse müzik yayınevleri, doğrudan kitaplarını bu müzik kitapları dağıtımçıları kanalı ile kitapçılara ya da son kullanıcılara ulaştırabilirler. Böylece hem kitapçılar, hem de öğretmenler ve öğrenciler, satın almak istedikleri farklı yayınevlerine/yazarlara ait kitapları tek bir yerde ve bir arada bulma şansına kavuşurlar. Bu durum maliyetlere yansır; son kullanıcı açısından alacağı kitabın fiyatı ucuzlarken, yazar ve yayıncıların kazancı artar. Bunun için sadece müzik kitapları basan yayınevlerinin bir araya gelmeleri ve belki de bir ortaklığa gitmeleri gerekir.

4. Türk Bestecilerine Ait Yayınlar:

Bu bildirinin 3. bölümünde de söz edildiği üzere, örneğin piyano için ülkemizde bulunan ulusal nitelikli yayın sayısı sadece 3 tanedir. YÖK’ün Farabi Programı kapsamında Kars Devlet Konservatuvarı’nda ders verdiğim sırada orada bulunan Rus piyano hocası, benden öğrencilerine çaldırmak ve hem derslerinde hem de konserlerde kullanmak üzere Türk bestecilerinin eserlerini istedi. Ne yazık ki ona sadece 3 tane kitap verebildim.

Müzikte evrensel olmanın yolu, ulusaldan geçer. Eğer bizler, Türk bestecilerine ait eserleri kendi çocuklarımıza çaldıramazsak, Çağdaş Türk Müziğini dünyaya tanıtamaz ve yayamayız. Başka bir deyişle bu durum kişisel birkaç girişimden öteye gidemez. Bu nedenle bütün Türk bestecilerini, müziğin her alanında ulusal müzik yayınevleri tarafından “basılı olarak yayınlanmak üzere” eserler vermeye davet ediyorum. Bu konu bütün ticari kaygıların üzerinde bir konudur ve Türk müzik yaşamı bakımından hayati öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- Dost Dağıtım Aralık 2010 verileri
- MuzikKitaplari.com veri tabanı
- Yayınevlerinin internet siteleri